

“Hem comès un gran error, confiar massa en els polítics”

El professor d'economia Antoni Argandoña.

Antoni Argandoña (Barcelona, 1943) és professor d'economia i director de la càtedra “la Caixa” de responsabilitat social de l'empresa i govern corporatiu del IESE. Creu que el capitalisme és el millor sistema possible per a gestionar el món, però defensa un model més harmònic amb la realitat societat.

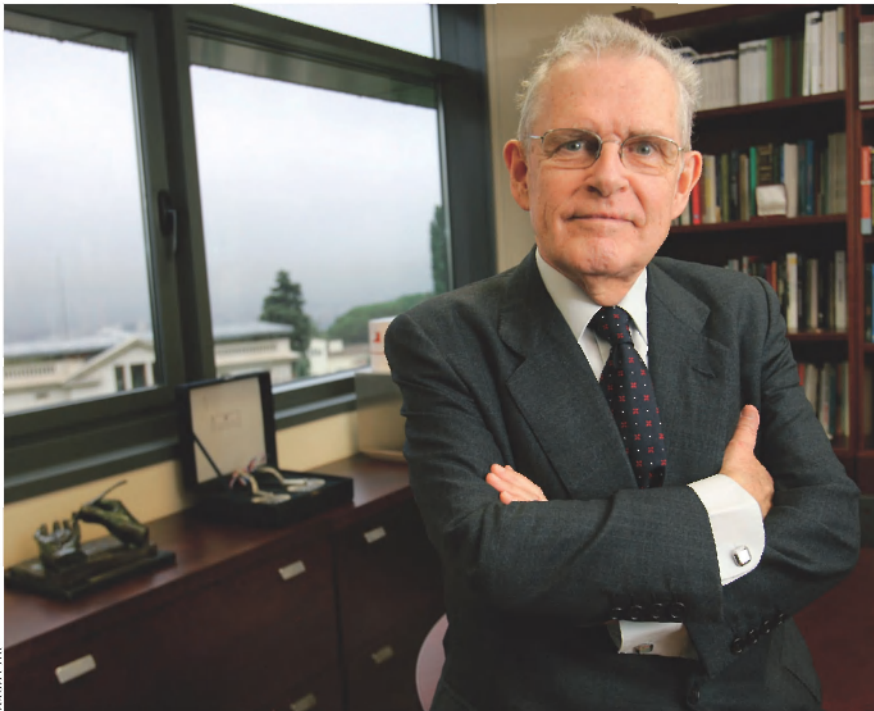
Crisi del capitalisme, crisi financera, una crisi social i de valors... Cap a on anem?

—Allò important d'una recessió econòmica no és la caiguda del PIB, sinó el trencament d'un conjunt de relacions basades en expectatives, contractes i projectes, coordinació, etc.

De cop i volta, aquest cercle es trenca i origina una esquizofrènia en el sistema. La crisi financera és la crisi dels bancs, i continuarà una bona temporada. Però el sentit popular de la crisi és que les coses no van bé, tenim un os fora de lloc que ens fa mal i no ens deixa bellugar-nos. Aquest és el sentit

profund de la crisi, quan els projectes de moltes persones no quadren i se'ns trenca l'esquema que teníem de pensar i de treballar. Es trenca per la morositat, la desocupació, la caiguda de vendes, massa competència, etc.

—Com es refan aquestes relacions?

“Ens hem excedit en l'aplicació del model capitalista, on l'única cosa important ha estat guanyar diners i tenir quota de mercat”

—Amb paciència i molt de temps. La nostra experiència en les crisis tradicionals era diferent. Abans teníem una grip i sabíem que el remei eren tres dies al llit, però la malaltia d'ara és molt més greu i no podem confiar a recuperar-nos aviat. Segons el meu parer, ara encara som en la fase d'as-sabentar-nos de quina és aquesta nova malaltia que tenim.

—Aquesta malaltia que ara vivim deixarà seqüeles, o podrem tornar al passat com si no hagués succeït res?

—Recordeu l'11 de setembre del 2001? Tothom deia que res no seria igual. Doncs bé, què hi ha de diferent avui? Que hi ha hagut un parell de guerres i que no ens deixen agafar un avió sense escorcollar-nos. Però al mateix temps tots ens adonem que alguns supòsits de la nostra vida han canviat. Quines relacions tenim amb persones d'unes altres ètnies i sistemes polítics? Han canviat una mica, i ja no estem tan segurs de les nostres idees. Per tant, no hi ha marxa enrere, però tampoc grans canvis.

—Almenys els economistes s'han adonat que moltes de les seves previsions no van ser encertades.

—Alguns professors d'economia continuen explicant el mateix discurs

de fa quatre anys com si no hagués canviat res. Però molta altra gent ens adonem que tot canvia i que, per tant, s'han de revisar els esquemes de pensament i analitzar en què ens hem equivocat els economistes. Tornem a llegir clàssics com Kant, Aritstòtil i Freud cercant una explicació de què passa. Vivim un moment de desconcert des del punt de vista científic. I els polítics fan allò que poden, i allò que els diuen els economistes.

—El capitalisme ha quedat tocat de gravetat, en aquesta crisi, com defensaven alguns sectors?

—No, perquè senzillament, en aquest moment no hi ha alternativa al capitalisme. El punt de partida del capitalisme és que els homes i dones som gent que anem a la nostra, tenim una idea molt clara de què volem i actuem per aconseguir-ho. És veritat, molta gent és així, però si furgues una mica t'adones que no sempre som així. Sovint som irracionals i fem bestieses. Tenim una idea equivocada de què som, què volem fer i què podem fer, i ara som a la fase de preguntar-nos com som de veritat. Necessitem canviar el concepte de qui som nosaltres. Som una societat molt individualista, estem disposats a donar diners

per ajudar Haití, però al cap de deu minuts d'haver fet una transferència tornem a ser egoistes.

—Estructures com l'FMI i el Banc Mundial hauran de fer funcions de més control?

—Sempre hem necessitat aquestes institucions, i les hem anades adaptant al nostre comportament i a les noves condicions. Per exemple, abans hi havia el G7 i ara tenim el G20 per incorporar-hi nous països. Però això no és cap canvi substancial en el capitalisme, no té cap importància.

—No han de canviar en la manera de procedir?

—Sí, però hi ha una enorme resistència al canvi per part dels funcionaris. Vèncer aquests recels és complicat. Cal un canvi generacional, igual com amb les idees econòmiques. Fins que no vénen economistes nous que substitueixen els gurus, no hi ha canvis estructurals.

—Però el sistema econòmic hauria d'estar més controlat, per evitar pífies com les *subprime*.

—Les societats funcionem per cicles. De vegades el pèndol va cap a més controls, prohibicions i intervencions, fins que arriba un moment que no podem respirar, no ens deixen viure. Aleshores pactem una mica de llibertat, s'aixequen prohibicions i anem cap a un món més liberal. I quan sorgeix algun problema, tornem a introduir restriccions i canviem de cicle. En aquest moment demanem més control, més limitacions i més regulacions perquè pensem que el nostre problema era que no hi havia prou controls, però clarament aquest no era el problema.

—Què passava?

—No era un problema de falta de control. Cada controlador feia molt bé la seva tasca. Però faltava un supervisor únic capaç d'advertir que el problema d'alguns —les *subprimes*— podia afectar uns altres àmbits.

—I per què no hi ha un supervisor únic, si seria tot més fàcil?

—No ho seria pas. El supervisor únic resta eficiència al sistema perquè els agents no poden actuar fins que no tenen el seu permís. I si tenim un supervisor únic que és un polític o nomenat per ell, només estarà preocupat

per les properes eleccions. Mireu, sóc molt pessimista: amb reguladors o sense tornarem a tenir crisis, no seran iguals, però molt semblants.

—**No hem après res!**

—Res de res, però sempre ens ha passat igual. Elaborem un esquema, ens n'anem desviant i al final tot cau i perdem eficiència. Aleshores ens acabem recuperant i esperem a la propera caiguda...

—**Posats a revisar comportaments, quins canvis hauria de proposar-se una empresa d'ara endavant?**

—Les empreses han de ser molt més responsables, conscients dels efectes de les seves decisions. La llei diu que no pots acomiadar un treballador sense causa i que no pots fer un ERO sense autorització administrativa. Això ja ho sabem, però em refereixo a responsabilitats molt més profundes i ètiques, com ara interrogar-se sobre les conductes que fomenta l'empresari en els seus treballadors i directius i els clients. La manera de pagar els meus directius és compatible amb el fet que siguin sensats i prudents, o animo conductes de massa risc i egoisme per guanyar diners ràpidament? Aquest és el canvi que necessiten moltes empreses, que encara no són conscients que el seu paper a la societat és alguna cosa més que produir sabates per guanyar diners.

—**Aquesta responsabilitat social és compatible amb l'essència del capitalisme?**

—Amb una visió estricta del capitalisme, no. Però, afortunadament, tenim molts models de capitalisme. L'americà no s'assembla gens a l'alemany, ni el suec a l'espanyol o l'italià. Ens hem excedit en l'aplicació del model capitalista, on l'única cosa important ha estat guanyar diners i tenir quota de mercat. Ara és l'hora de canviar alguns plantejaments per fer compatible el capitalisme amb una societat sana.

—**Quin model de capitalisme s'acosta més a aquest plantejament?**

—El model nòrdic i el centreuropeu poden ser un bon mirall, però en cap cas l'americà, que si bé té molts punts atractius perquè posa l'èmfasi en l'eficiència, no és exportable a unes altres

societats. El model de capitalisme americà va amb l'estil de vida dels americans, però seria inviable en uns altres territoris.

—**La crisi que va començar a visualitzar-se als Estats Units l'agost del 2007 no ha qüestionat els fonaments del capitalisme?**

—No ha estat una crisi del capitalisme, malgrat les reaccions que ha suscitat i que molts hagin parlat d'un crac del sistema. Ara com ara, desacreditat com està, continua essent la millor alternativa disponible. És probable que la recessió accentuï el proteccionisme, l'intervencionisme i el nacionalisme econòmic, però això, lluny de sarsejar el sistema per fer-lo millorar, només pot perjudicar la capacitat de creixement mundial.

—**En quin sentit pot perjudicar l'economia?**

—Correm un risc tancant-nos en nosaltres mateixos. A tall d'exemple, quan la SEAT diu que vol acomiadar treballadors, immediatament tothom es tanca i demana al govern que protegeixi aquesta empresa contra els grups de fora. Això és el nacionalisme econòmic, i ara vivim un moment d'alça d'aquest proteccionisme. El proteccionisme ens acaba empobrint a tots. Si ens tanquem i no comprem automòbils de fora del país, perjudiquem les empreses auxiliars del país, que venen components a l'estranger. Per tant, la conclusió és senzilla: val més tenir oberts els mercats i garantir la llibertat de moviment de capitals, persones i serveis. Cal que els economistes, sociòlegs, mitjans de comunicació i polítics expliquin a la societat els perjudicis que implica tancar-se en el proteccionisme.

—**Cal continuar confiant en les empreses privades com a veritable motor de l'economia, doncs?**

—El capitalisme és un sistema basat en la iniciativa privada, i això s'ha de mantenir perquè no podem esperar que els funcionaris i els polítics prenguin totes les iniciatives. Necessitem un grau molt elevat de descentralització de les decisions, és a dir, una alta participació de la iniciativa privada.

—**Alguns estats han recorregut a l'intervencionisme per mirar d'estimular més ràpidament l'economia.**

No han triat el camí correcte en cap cas?

—Al meu entendre, els estats que han volgut sortir de la crisi a corre-cuita s'han equivocat. En el cas espanyol, el pla E [pla per a l'estímul de l'economia i l'ocupació] no resol el problema. A Espanya, hi sobren empreses constructores, per l'evidència que es deixaran de fer pisos durant molts anys, i en canvi el pla E serveix per a mantenir empreses constructores sense futur! És una pèssima política que respon a la pressa per aturar la recessió i que la setmana vinent no hi hagi tants desocupats com aquesta. Polítiques com aquesta són aspirines que ens treuen el mal de cap una estona però que després ens provoquen un mal d'estómac més insuportable i perllongat. Crec que als estats els hem demanat massa.

—**N'han fet res de positiu, els estats, de la gestió d'aquesta crisi?**

—S'han fet coses molt positives, és clar. Demanar que un estat sostingui els bancs que són a punt de fer fallida és molt lògic i encertat, perquè la caiguda del sistema financer hauria estat fatal per a l'economia nacional i mundial. Ara bé, no podem demanar a un estat que entri a tot arreu per salvar els mobles, perquè en la majoria d'ocasions no tindrà ni els coneixements ni la capacitat per a fer-ho. El polític no està motivat en la majoria dels casos. El polític què vol? Què la gent prosperi? Vol guanyar les properes eleccions, i si la prosperitat de la gent li fa guanyar vots, perfecte, però si no, que no li expliquin històries.

—**No són de fiar, els polítics? Doncs ells —bé, uns quants— dirigeixen el món, fan reunions per refundar el capitalisme, s'envolten d'assessors de tota mena, entre els quals economistes...**

—Com a societat hem comès un gran error: confiar massa en els polítics, quan ells mateixos no saben què fer en la majoria dels casos. I els polítics, a la vegada, han confiat massa en els economistes, que no sempre hem sabut analitzar correctament les situacions. També nosaltres hem de reflexionar sobre els errors que hem comès i hem fet cometre.

Gemma Aguilera